

Παγκόσμιος εταιρικός φόρος: Ευλογία ή κατάρρα;

ΜΙΡΑΝΤΑ ΞΑΦΑ

Τρίτη 15/06/2021, Moneyreview.gr

AP Phot

Η φορολογία των πολυεθνικών επιχειρήσεων ήταν ανέκαθεν πονοκέφαλος για τις φορολογικές αρχές κάθε κράτους. Θα πρέπει να φορολογούνται στη φορολογική τους έδρα ή στις χώρες όπου παράγουν υπεραξία; Το πρόβλημα εντάθηκε με την παγκοσμιοποίηση και με το άυλο κεφάλαιο (intangible capital), όπως οι πατέντες και το λογισμικό, που εύκολα μετακινούνται από χώρα σε χώρα σε αντίθεση με ένα εργοστάσιο που παράγει αγαθά. Μία παγκόσμια συμφωνία για ελάχιστο παγκόσμιο φορολογικό συντελεστή θεωρήθηκε ότι μπορεί να συμβιβάσει τις αντικρουόμενες επιθυμίες για μεγιστοποίηση των εσόδων και διατήρηση της ανταγωνιστικότητας.

Ύστερα από σχεδόν μία δεκαετία συζητήσεων στα πλαίσια του ΟΟΣΑ, οι χώρες G7 (Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, ΗΠΑ, Καναδάς,

Ιαπωνία) συμφώνησαν σε έναν ελάχιστο παγκόσμιο εταιρικό φόρο 15% στις αρχές Ιουνίου. Η κυβέρνηση Μπάϊντεν έδωσε νέα ώθηση στην προσπάθεια επιβολής ελάχιστου παγκόσμιου εταιρικού φορολογικού συντελεστή με στόχο την καταστολή του φορολογικού ανταγωνισμού. Αρχικά πρότεινε ελάχιστο παγκόσμιο συντελεστή 21% ώστε να μπορέσει να αντλήσει πρόσθετα φορολογικά έσοδα αυξάνοντας την εταιρική φορολογία, με στόχο να χρηματοδοτήσει ένα γιγαντιαίο πρόγραμμα δημόσιων επενδύσεων και κοινωνικών παροχών χωρίς να υποσκάψει την ανταγωνιστικότητα των Αμερικανικών επιχειρήσεων. Όταν διαφάνηκε ότι αυτή η πρόταση δύσκολα θα γινόταν αποδεκτή, ακόμη και από το Κογκρέσο, υποχώρησε στο 15%. Αυτή η πρόταση έγινε δεκτή από τις χώρες G7 στις αρχές Ιουνίου.

Τι συμφωνήθηκε

Η συμφωνία G7 έχει δύο σκέλη:

- Το πρώτο σκέλος επιτρέπει στις χώρες να φορολογούν τα κέρδη πολυεθνικών εταιριών που πραγματοποιήθηκαν στην επικράτειά τους, πέρα από τον φόρο που πληρώνει η ίδια εταιρία στην φορολογική της έδρα. Αυτό το νέο δικαίωμα φορολογίας αφορά ένα τμήμα των κερδών που ξεπερνούν το όριο του 10%. Αριστεροί αναλυτές αγανακτούν για το γεγονός ότι ο πολυεθνικός κολοσσός Amazon δεν εμπίπτει στη νέα φορολογία διότι τα κέρδη της δεν ξεπερνούν το όριο του 10%, καθώς δραστηριότητες με υπερκέρδη συγκεράστηκαν με νεότερες, ελάχιστα κερδοφόρες. Ήδη αναζητείται τρόπος να φορολογηθούν χωριστά οι δραστηριότητες με υπερκέρδη
- Το δεύτερο σκέλος είναι η επιβολή ελάχιστου παγκόσμιου φορολογικού συντελεστή 15% για τα εταιρικά κέρδη. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι αν μία Αμερικανική εταιρία δραστηριοποιείται στην Ιρλανδία, με φορολογικό συντελεστή 12,5%, τότε οι ΗΠΑ θα μπορούν να επιβάλουν πρόσθετο φόρο 2,5% στα κέρδη που πραγματοποιήθηκαν στην Ιρλανδία ώστε η εταιρία να πληρώσει τελικά 15%. Αν αυτή η συμφωνία υιοθετηθεί παγκοσμίως, θα εξαναγκάσει τις χώρες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές να τους αυξήσουν στο 15%, προκειμένου να αποφύγουν την διαρροή φορολογικών εσόδων σε τρίτες χώρες.

Η απόφαση των G7 δεν προδικάζει το παγκόσμιο αποτέλεσμα. Θα πρέπει να συμφωνήσει μία ευρύτερη ομάδα 20 χωρών, που περιλαμβάνει τις χώρες BRICs (Brazil, Russia, India, China) τον στην σύνοδο G20 στην Βενετία τον Ιούλιο, καθώς και οι 139 χώρες που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία του ΟΟΣΑ για ελάχιστο εταιρικό φόρο.

Αν η πρόταση τελικά υιοθετηθεί, ο ΟΟΣΑ εκτίμησε τον περασμένο Οκτώβριο ότι τα συνολικά έσοδα θα ανέλθουν σε 5-12 δις δολάρια από τον πρώτο πυλώνα, και σε 42-70 δις δολάρια από τον δεύτερο πυλώνα. Πάντως πολλές λεπτομέρειες παραμένουν αδιευκρίνιστες, π.χ. ο συντελεστής 15% θα επιβάλλεται μόνο στις πολυεθνικές ή και στις μικρές επιχειρήσεις, παρ' όλο που δεν είναι ξεκάθαρο αν η διακριτική μεταχείριση πολυεθνικών είναι θεμιτή.

Οι πρώτες αντιδράσεις

Οι μικρές χώρες, όπως η Ιρλανδία, η Κύπρος, η Λετονία, και διάφορα «φορολογικά λιμάνια» (tax havens) στην Καραϊβική και αλλού, που έχουν υιοθετήσει φορολογικούς συντελεστές χαμηλότερους του 15%, δεν έχουν κίνητρο να συμφωνήσουν. Οι χώρες αυτές χρειάζονται χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές για να αντισταθμίσουν τα μειονεκτήματα της μικρής εσωτερικής αγοράς και της έλλειψης πρώτων υλών στην προσέλκυση επενδύσεων.

Οι Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι, οι νήσοι Κέυμαν, η Βερμούδα, η Ολλανδία, η Ελβετία και το Λουξεμβούργο κατατάσσονται στην κορυφή των χωρών που διευκολύνουν τις πολυεθνικές εταιρίες να ελαχιστοποιούν τον εταιρικό φόρο που πληρώνουν (η Ελλάδα κατατάσσεται 57^η). Θα δεχθούν αυτές οι χώρες να αυξήσουν τους φορολογικούς συντελεστές επειδή το επιβάλλουν οι μεγαλύτερες χώρες; Οι **Αφρικανικές χώρες**, όπου η συμμετοχή των εσόδων από εταιρικούς φόρους στα συνολικά φορολογικά έσοδα είναι διπλάσια απ' ότι στις χώρες του ΟΟΣΑ (18,6% έναντι 9,3% σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ), ήδη διαμαρτύρονται. Η **Ιρλανδία** αντιστέκεται στην αύξηση του φορολογικού συντελεστή 12,5% που την βοήθησε να προσελκύσει τεράστιες ξένες επενδύσεις και να εισπράξει 11,8δις ευρώ από εταιρικούς φόρους πέρσι. Η **Ελβετία** αντιδρά αναζητώντας τρόπους να επιδοτήσει πολυεθνικές, όπως η εταιρία εξόρυξης και εμπορίας μεταλλευμάτων Glencore με βάση την Ελβετία, μέσω φοροαπαλλαγών και επιχορηγήσεων για έρευνα ώστε να αντισταθμίσουν

την αύξηση των φορολογικών συντελεστών. Σημειώτέο ότι στα 18 από τα 26 Ελβετικά καντόνια –το καθένα από τα οποία επιβάλλει το δικό του εταιρικό φόρο ώστε να υπάρχει φορολογικός ανταγωνισμό – ισχύουν φορολογικοί συντελεστές κατώτεροι του ελάχιστου 15%.

Ιδεολογική πάλη

Σε ιδεολογικό επίπεδο, οι αριστεροί/κρατιστές επικροτούν τη συμφωνία εφόσον προβλέπεται να αυξήσει τα κρατικά έσοδα και τις δαπάνες.

Επικαλούνται την «φορολογική δικαιοσύνη» και επισημαίνουν την ανάγκη εναρμόνισης του παγκόσμιου φορολογικού καθεστώτος ώστε να σταματήσει η «κούρσα προς τον πάτο». Τουλάχιστον αναγνωρίζουν επί τέλους ότι η φορολογία επηρεάζει τις αποφάσεις για επενδύσεις και παραγωγή, κάτι που η Αριστερά αρνείται εδώ και δεκαετίες.

Αντίθετα, οι φιλελεύθεροι εναντιώνονται στη δημιουργία ενός καρτέλ φορολογίας που θα αυξήσει το κόστος παραγωγής παγκοσμίως και θα βλάψει καταναλωτές και εργαζόμενους. Το βασικό οικονομικό επιχείρημα είναι ότι οι εταιρίες είναι απλοί μεσάζοντες. Οι φόροι επιβαρύνουν τους μετόχους (μέσω χαμηλότερων κερδών), τους εργαζόμενους (μέσω χαμηλότερων μισθών) και τους καταναλωτές (μέσω υψηλότερων τιμών). Ο επιμερισμός των βαρών στις τρεις αυτές ομάδες εξαρτάται από την ελαστικότητα της ζήτησης και της προσφοράς, δηλ. από τις συνθήκες ανταγωνισμού και τη δυνατότητα αύξησης των τιμών. Σε πολιτικό επίπεδο οι φιλελεύθεροι αμφισβητούν τη νομιμοποίηση επτά ισχυρών χωρών να επιβάλλουν μία πολιτική που μέχρι σήμερα ανήκει στην δικαιοδοσία κάθε χώρας. Επισημαίνουν ότι στην περίοδο του φορολογικού ανταγωνισμού ο μέσος συντελεστής εταιρικής φορολογίας μειώθηκε από 28% το 2000 στο 20,6% το 2020, ενώ τα αντίστοιχα φορολογικά έσοδα αυξήθηκαν σαν ποσοστό του ΑΕΠ. Οι Αφρικανικές χώρες, που αντιδρούν στη συμφωνία, είχαν τον υψηλότερο συντελεστή φορολογίας (27,5%) και το υψηλότερο μερίδιο εταιρικών φόρων στο σύνολο των εσόδων τους (18,6%) το 2020 (πηγή: [Στατιστικές ΟΟΣΑ για 109 χώρες](#)).

Η θέση της Ελλάδας

Το Υπουργείο Οικονομικών χαιρέτισε την πρωτοβουλία G7 για την καθιέρωση κατώτατου φορολογικού συντελεστή επιχειρήσεων 15%, “καθώς η παγκόσμια συμφωνία θα σημαίνει διασφάλιση εσόδων, καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, και μείωση του υψηλού κόστους συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις που συναλλάσσονται διασυνοριακά στην ενιαία αγορά». Πέρα από τις ανακρίβειες που εμπεριέχει αυτή η δήλωση (είναι αμφίβολο ότι καταπολεμάται η φοροδιαφυγή, ή ότι θα μειωθεί το κόστος συμμόρφωσης), είναι πράγματι αυτό το συμφέρον της Ελλάδας; Έτσι θα προσελκύσει επενδύσεις; Δεν θα επηρεαστεί αρνητικά η ναυτιλία;

Με ανάρτηση του στο Facebook ο Στέφανος Μάνος γράφει ότι η εμπειρία του ως υπουργός Οικονομικών το 1992-3 δείχνει ότι οι υπηρεσίες του υπουργείου συχνά εισηγούνταν θέσεις που δεν υπηρετούν το συμφέρον της Ελλάδας. Συμφωνώ και επαυξάνω. Σε ενημερωτικά σημειώματα τους για τις συναντήσεις των υπουργών οικονομικών της ΕΕ (ECOFIN) συνήθως εισηγούνταν προστατευτισμό και εξαιρέσεις από κοινοτικές οδηγίες για το μέγιστο δυνατό χρονικό διάστημα. Τέτοιες πολιτικές απλώς διαιώνίζουν μη ανταγωνιστικές πρακτικές και στρεβλώσεις που υποσκάπτουν την ανταγωνιστικότητα.

Γιατί λοιπόν η κυβέρνηση χαιρετίζει το φορολογικό καρτέλ των χωρών G7; Με φορολογικό συντελεστή 22% στα εταιρικά κέρδη η Ελλάδα δεν απειλείται με αύξηση φορολογικών συντελεστών ή απώλεια εσόδων. Ούτε όμως μπορεί να προσβλέπει σε αυξημένα έσοδα, εφόσον με συντελεστή 22% δύσκολα θα προσελκύσει επενδύσεις από «ασφαλή λιμάνια» (tax havens) όπως η Κύπρος, ακόμη και αν ισχύσει ο ελάχιστος συντελεστής 15% παγκοσμίως. Ίσως θεώρησε ότι έχει περισσότερα να κερδίσει από μία συμβιβαστική προσέγγιση στις θέσεις της ΕΕ παρά από εμμονή στην αρχή του φορολογικού ανταγωνισμού. Άλλη λογική εξήγηση είναι δύσκολο να βρεθεί.

Η πιθανή έκβαση

Το πιθανότερο είναι ότι η σύνοδος των G20 τον Ιούλιο θα υιοθετήσει την απόφαση των G7 για ελάχιστο παγκόσμιο εταιρικό φόρο 15%. Με μέσο εταιρικό φορολογικό συντελεστή 27,4%, οι χώρες BRICs δεν έχουν λόγο να αντιδράσουν. Οι χώρες G20 αντιπροσωπεύουν το 80% του παγκόσμιου ΑΕΠ και τα δύο τρίτα του παγκόσμιου πληθυσμού. Αν εγκρίνουν τον ελάχιστο φόρο, τι δυνατότητα θα έχουν οι μικρότερες από τις 139 χώρες που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία του ΟΟΣΑ να την ανατρέψουν; Οι μεγάλες χώρες θα έχουν ουσιαστικά επιβάλει την βούλησή τους στις μικρότερες, οι οποίες θα πληγούν. Σε βάθος χρόνου σίγουρα θα αναζητήσουν τρόπους να αντισταθμίσουν την αύξηση των φορολογικών συντελεστών μέσω φοροαπαλλαγών, εκτός αν ο ΟΟΣΑ επιχειρήσει να θέσει λεπτομερείς κανόνες εναρμόνισης και εκεί. Όμως όπως σε όλα τα καρτέλ, το κίνητρο της μη τήρησης των συμφωνηθέντων είναι ισχυρό.

* *Η Μιράντα Ξαφά*

είναι Senior Scholar, Centre for International Governance Innovation (CIGI) και μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ).